

Указ № 538/2025: податкові перевірки та мораторій на втручання в бізнес

21 липня 2025 року уведено в дію рішення РНБО, що встановлює мораторій на **безпідставні перевірки бізнесу** та будь-яке надмірне втручання державних органів у діяльність підприємців в умовах воєнного стану. Мета рішення, зокрема, – зменшення тиску на сумлінний бізнес. Нижче проаналізовано положення указу з погляду податкових перевірок – хто підпадає під такі перевірки, за яких умов вони проводяться та який підхід закладається до їх здійснення.

Категорії суб'єктів, охоплені податковими перевітками

Указ чітко визначає, для яких категорій платників податків податкові перевірки обмежуються або допускаються. Зокрема, Кабінету Міністрів доручено запровадити обмеження на проведення перевірок щодо двох груп суб'єктів:

- **Авторизовані економічні оператори (АЕО).** Підприємства, що мають статус АЕО, належать до категорії довірених бізнес-операторів. Відповідно до указу, **перевірки таких суб'єктів господарювання призупиняються** (не проводяться) в межах мораторію. Це означає, що компанії з підтверженою надійністю та прозорістю (якими є АЕО) звільняються від планових податкових перевірок на період дії мораторію.
- **Підприємства / підприємці з незначним ступенем ризику.** Йдеться про бізнес із низьким рівнем податкових ризиків за оцінками контролюючих органів. Указ встановлює, що **суб'єкти господарювання, віднесені до незначного ризику,**

також не підлягають перевіркам під час дії мораторію. Це спрямовано на те, щоб сумлінні платники податків, які не допускають суттєвих порушень, не зазнавали зайвого контролю.

- **Виняток – сфера підакцизних товарів.** Указ робить важливе уточнення: обмеження на перевірки **не поширюється** на суб'єкти, діяльність яких пов'язана з обігом підакцизних товарів (алкоголь, тютюн тощо). Тобто навіть якщо підприємство має статус АЕО чи низький ризик, але працює у високоризиковому «тіньовому» секторі підакцизної продукції, мораторій його **не захищає**. Такі галузі віднесені до особливо ризикових, щоб **не допустити появи нових «сірих» схем** ухилення від сплати акцизів.
- **Інші категорії бізнесу.** Для підприємств, які **не належать** до АЕО чи категорії незначного ризику (тобто мають середній або високий ризик), **мораторій фактично не застосовується**. Отже, **звичайні та високоризикові платники** залишаються під наглядом податкових органів – **їхні перевірки можливі**, але за новими принципами (див. далі про умови та підхід). Таким чином, основний фокус контролю зміщується на бізнес із підвищеним ризиком порушень податкового законодавства.

Умови та порядок проведення податкових перевірок

Воєнний стан і мораторій. Указ набирає чинності з моменту оприлюднення (21 липня 2025 року) і запроваджує **тимчасове обмеження на перевірки бізнесу** в період дії воєнного стану. Фактично це означає, що **планові та безпідставні перевірки** з боку правоохоронних, податкових, митних та інших контролюючих органів **тимчасово заборонені**. Перевірки мають здійснюватися **лише у виключних випадках** – коли для цього є вагомі підстави.

Ризик-орієнтований підхід. Головна умова проведення будь-якої податкової перевірки за новими правилами – **наявність обґрунтованого ризику** потенційного порушення. Уряд зобов'язаний удосконалити методику так, щоб **контроль був точковим – тільки там, де є обґрунтовані ризики порушень**. Указ прямо передбачає запровадження **ризик-орієнтованого підходу при визначенні доцільності перевірок** суб'єктів господарської діяльності. Тобто рішення про проведення податкової перевірки повинно прийматися не довільно, а **на основі аналізу ризиків** – наприклад, виявлених показників можливого ухилення від оподаткування, порушень митних правил або контрабанди.

Порядок ініціювання перевірок. Відтепер органи Державної податкової служби та інші контролюючі структури мають ініціювати перевірки **лише за наявності чітких критеріїв ризику**. Ручне або безсистемне втручання в діяльність підприємств має бути унеможливлене. Для цього в рішенні РНБО закладено заходи з **цифровізації системи державного нагляду**, аби усунути людський фактор у призначенні перевірок. Планується впровадити інтегрований автоматизований модуль, який відстежуватиме ризики та координуватиме перевірки між органами контролю, щоб **уникнути дублювання** їхніх функцій. Таким чином, ініціювання податкової перевірки відбуватиметься через систему ризик-менеджменту: **якщо автоматизований аналіз вказує на високий ризик порушення, тоді перевірку буде призначено**, і навпаки – за відсутності сигнальних ризиків перевірок не проводитимуть.

Часові рамки та координація. Уряд та інші органи отримали конкретні доручення з чіткими дедлайнами для впровадження нових правил. Зокрема, **невідкладно** слід підвищити ефективність податкового і митного контролю за згаданими умовами. Протягом одного місяця після указу необхідно проаналізувати чинне регулювання державного нагляду і подати пропозиції, як **мінімізувати негативний вплив перевірок на бізнес**, скоротити витрати підприємців на виконання вимог контролю та усунути паралельний нагляд різними органами. Це означає, що **мораторій**

має діяти доти, доки не буде створено оновлену систему контролю, але вже зараз розпочато перегляд підходів. Додатково, правоохоронним органам і прокуратурі рекомендовано протягом місяця переглянути відкриті кримінальні провадження щодо підприємців та закрити або пом'якшити ті з них, що безпідставно обмежують діяльність бізнесу. Таким чином, на час воєнного стану фактично впроваджується мораторій, а після його завершення нова система ризик-орієнтованих перевірок має забезпечити збалансований контроль.

Загальний підхід до податкових перевірок у документі

Пріоритет – підтримка добросовісного бізнесу. Указ № 538/2025 закладає політику лояльності до сумлінних платників податків та переорієнтації контролю на реальні загрози. Головна ідея – «не нашкодити» бізнесу, який працює чесно, особливо в умовах війни, коли економічна активність критично важлива для держави. Рішення РНБО прямо вказує на необхідність **оптимізації податкового та митного контролю** і покращення умов ведення бізнесу. Це означає мінімізувати надмірні перевірки, усунути дублюючі або зайві контрольні процедури й знизити адміністративний тиск на підприємців. Прем'єр-міністр підкреслила, що завдання влади – «**прибрати штучні перешкоди, які блокують бізнес, і не допустити появи нових безпідставних проваджень**». Таким чином, пріоритетом є створення передбачуваних умов для роботи бізнесу, аби підприємці могли зосередитися на розвитку, а не на обороні від перевіряльних органів.

Фокус на ризиках та серйозних порушеннях. Загальний підхід, визначений указом, – **ризикоорієнтований контроль**. Контролюючі органи (податкова, митниця тощо) мають спрямувати свої ресурси на ділянки з високим рівнем ризику порушень податкового та митного законодавства або схем контрабанди. Натомість низькоризикові та прозорі компанії отримують «імунітет» від

перевірок. Такий підхід дозволяє зосередитися на виявленні **тіньових схем**, масштабного ухилення від оподаткування, неправомірного користування податковими пільгами тощо, не відволікаючись на дрібні або формальні перевірки. **Виняткову увагу** приділено сферам підвищеного ризику (як-от ринок підакцизних товарів) – тут контроль не послаблюється, щоб держава могла ефективно боротися з правопорушеннями навіть у межах мораторію. Таким чином, **стратегія перевірок стає вибірковою**, базованою на аналізі ризиків: перевіряються передусім ті, хто потенційно завдає найбільших збитків бюджету або займається незаконними операціями.

Обмеження та гарантії. Документ вводить не лише обмеження для контролерів, але й нові **гарантії захисту прав платників податків**. По-перше, вимагається впорядкувати діяльність самих органів контролю: оцінюватиметься **ефективність їх роботи** і запроваджуватиметься система показників, щоб виключити мотивацію до кількісних показників перевірок. По-друге, планується ряд законодавчих змін (рекомендованих Верховній Раді) для посилення захисту підприємців під час слідчих дій і перевірок. Зокрема, пропонується встановити, що **порушення кримінальних справ проти бізнесу погоджує лише керівництво прокуратури**, безпідставно арештоване майно має бути звільнене, а затяжні провадження без доказової бази – закриті. Ці принципи мають на меті **унеможливити використання перевірок чи розслідувань як засобу тиску** на бізнес. Отже, загальний підхід полягає в тому, щоб **контроль був цивілізованим та справедливим**: держава контролює лише коли є реальна необхідність, діє прозоро і цифровізовано, а права добросовісних платників податків захищені.

Цілі та очікувані наслідки. Указ спрямований на досягнення кількох стратегічних цілей. Перша – **стимулювання економіки під час війни**: зменшення перевірок і тиску має розкріпостити ділову активність, залучити інвестиції (окремо наголошено на захисті іноземних інвесторів) та зберегти робочі місця. Друга – **боротьба з тіньовою економікою**: концентруючи зусилля на

проблемних зонах (акцизний сектор, контрабанда), держава сподівається перекрити схеми ухилення та збільшити надходження до бюджету від тих, хто раніше уникав оподаткування. Третя – **реформування системи держнагляду**: за час дії мораторію влада планує впровадити структурні зміни – від дерегуляції та спрощення умов ведення бізнесу до впровадження єдиної ризик-орієнтованої системи перевірок із високим рівнем цифровізації. Очікується, що **після скасування мораторію контролюючі органи діятимуть за новими стандартами**, коли пріоритет – якість, а не кількість перевірок. Такий підхід закладає принципи партнерських податкових відносин держави та бізнесу: **«довіра, де можливо – контроль, де необхідно»**. Як наслідок, має зміцнитися економічна безпека країни та підвищитися ефективність податкового адміністрування без придушення підприємницької активності.

Висновок: Указ № 538/2025 впроваджує безпрецедентний для України крок – **мораторій на податкові та інші перевірки бізнесу**, що змінює сам фокус держави у податкових взаємовідносинах. На перше місце поставлено підтримку легальної діяльності і розвиток економіки в складний воєнний час. Натомість державний контроль трансформується у високоточний інструмент, що застосовується тільки за наявності ризиків чи порушень. Таким чином, документ встановлює новий баланс: **максимальна свобода добросовісному бізнесу – максимальна увага порушникам**, із чіткою метою оздоровлення ділового середовища та посилення економічної стійкості країни.

Приклади випадків та бізнесів, щодо яких не запрацює мораторій та тих, на кого мораторій розповсюджуватиметься.

Орієнтовний перелік видів діяльності, що залишаються в зоні податкового контролю, тобто будуть перевірятися навіть під час

дії мораторію.

□ 1. Підвищений контроль – групи, що не звільняються від перевірок:

1.1. Підакцизні товари

Указ прямо виводить з-під дії мораторію усі види діяльності, пов'язані з підакцизними товарами:

- **Виробництво алкоголю** (вина, горілчані вироби, пиво, сидр, тощо)
- **Роздрібна торгівля алкоголем**
- **Виробництво тютюнових виробів**
- **Роздрібна торгівля тютюном**
- **Виробництво пального**
- **Оптова або роздрібна торгівля паливом (АЗС, склади)**
- **Імпорт / експорт підакцизних товарів**

□ *Підстава:* ці сфери віднесено до зони високого податкового ризику через поширеність схем ухилення, обігу фальсифікату та контрабанди. Тому перевірки тут дозволені **незалежно від статусу платника** (навіть АЕО чи «низький ризик») .

1.2. Середньо- та високоризикові суб'єкти господарювання

Вказано, що мораторій не поширюється на компанії, які не

віднесені до «незначного ризику».

Типові групи, що найчастіше класифікуються як **ризикові**, згідно з методиками ДПС:

- **Будівництво** (особливо з непрозорим субпідрядом)
- **Оптова торгівля металобрухтом, деревиною, зерном**
- **АйТі-фрілансери, які працюють через ФОП 3 групи у великих обсягах**
- **Реклама, маркетинг, консалтинг (з ризиками дроблення та фіктивних послуг)**
- **Надання послуг іноземним замовникам без реєстрації КІК або з приховуванням доходів**
- **Фінансові послуги, мікрокредитування, обмін валют**
- **Сільське господарство з великою кількістю ФОП/оренди**
- **Транспорт і логістика, що працюють на готівку або з офшорами**

□ *Підстава:* такі категорії часто потрапляють до **планів-графіків перевірок ДПС**, і навіть у період мораторію можуть бути охоплені **точковими перевірками** при виявленні ризиків (наприклад, невідповідність обсягів доходу, ухилення від ПДВ, фіктивні операції).

1.3. Платники, які мають ознаки тіньових схем

Указ передбачає ризик-орієнтований підхід, тож навіть у лояльних секторах можуть перевіряти:

- **Платників, які подають уточнюючі звіти з мінусом /**

надміру великими збитками

- Компанії з нульовою звітністю, але активними рахунками
- ФОПів, які мають «підозрілу» кількість співробітників або контрагентів
- Юросіб, які регулярно отримують фінансову допомогу або мають ознаки дроблення

□ *Підстава:* автоматизовані системи ДПС мають право ініціювати перевірки при виявленні **аномалій у звітності або транзакціях**, навіть якщо формально це низькоризиковий сектор.

□ 2. Звільнені від перевірок (під час дії указу) :

2.1. Авторизовані економічні оператори (АЕО)

Платники, що мають спеціальний статус від митниці, підтверджений сертифікатом (АЕО типу С або F).

- Часто – логістичні компанії, імпортери, експортери
- Вони проходять попередній аудит і вважаються надійними

□ *Підстава:* указ встановлює, що перевірки таких суб'єктів тимчасово не проводяться .

2.2. Платники з незначним ступенем ризику

Категорія визначається згідно з методикою ризикоорієнтованого контролю. Може включати:

- Малий бізнес з прозорою структурою
- ФОП 1 та 2 групи без найманих осіб
- Компанії, що не мають експортно-імпортних операцій, без ПДВ, без збитків

Підстава: указ прямо вказує, що на період дії рішення перевірки таких платників не проводяться (виняток – підакцизні) .

Резюме: хто може підпасти під перевірку?

Категорія бізнесу	Підпадає під перевірку?	Пояснення
Підакцизні (алкоголь, тютюн, пальне)	☐ Так	Завжди під контролем
Середньо- та високоризикові галузі (будівництво, торгівля, логістика, консалтинг)	☐ Так	Якщо є ризики
АйТі-ФОП з великим доходом	☐ Так	Якщо підозра на дроблення
Схеми з нульовою звітністю / збитками / фіндопомогою	☐ Так	Якщо виявлено системні ризики
АЕО (авторизовані оператори)	☐ Ні	Мають «імунітет»
Низький ризик (ФОП 1–2 група, мікробізнес)	☐ Ні	За умовчанням не перевіряються

Маєте питання або сумніви щодо дій податкової?

Команда **“Вікторія”** готова захищати ваші інтереси – професійно, ґрунтовно, до очікуваного результату.

Заповніть форму зворотного зв'язку для швидкого зв'язку.
Збережіть свої нерви, здоров'я, час та кошти.

Ваше ім'я (обов'язково)

Ваш email (обов'язково)

Ваш номер телефону (обов'язково)

Ваше повідомлення

Наші контакти:

Номери телефонів: +38(050)-404-87-30; +38(098)-793-77-77,
електронна пошта: office@vg.ua

Група Компаній Вікторія